

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 3 november 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om idrottens rum och arenor på idrottsforum.org](#)

Böcker är bra eller dåliga, de får positiv eller negativ kritik, recensenter kan vara entusiastiska eller indifferent. Efter att jag som recensionsredaktör beställt hem en bok som verkar bra, och valt ut en i mitt tycke lämplig recensent att skicka boken till, då kan vad som helst hända – från att recensenten helt sonika avböjer att recensera och dessutom avråder att boken alls recenseras (händer någon enstaka gång), till att jag får mig tillsänt en oerhört engagerad och entusiastisk recension. Det senare scenariot en angenäm händelse som inträffar alltför sällan, men det händer. Och det har just hänt. Hans Bolling har läst boken *Great Lengths: The Historic Indoor Swimming Pools of Britain* av Ian Gordon och Simon Inglis (English Heritage). Redan den vitsiga dubbeltydigheten i titeln skapar ju förväntningar, och recensionen bekräftar till och med de högst ställda förväntningar. Det är en vacker, och vackert illustrerad, volym som innehåller en betydelsefull del av brittisk socialhistoria, underavdelning hygien, bad och renhållning. Men det är framför allt, menar Bolling, en lustfylld läsoplevelse även för den som saknar omedelbar relation till och intresse för brittiska simhallar.

Lustfyllt om brittiska badhus

Hans Bolling

Historiska institutionen, Stockholms universitet

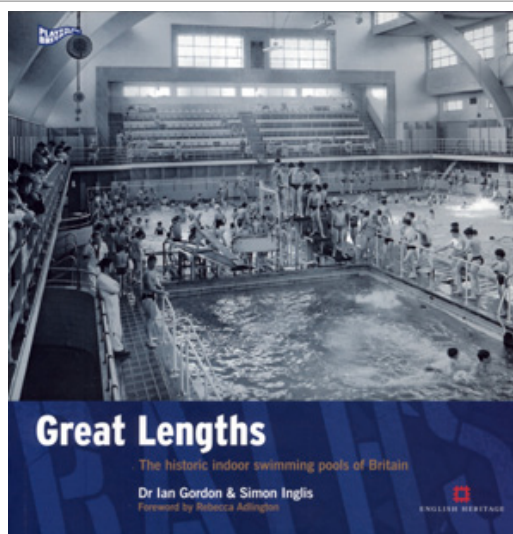
Ian Gordon & Simon Inglis
Great Lengths: The Historic Indoor Swimming Pools of Britain
292 sidor, hft., ill.
Swindon, Wilts: English Heritage 2009
(Played in Britain)
ISBN 978-1-905624-52-2

I december 2009 revs det 90-åriga Aspudsbadet i södra Stockholm, ett badhus som en gång byggts som ett renlighetsbadhus för arbetarfamiljer som inte hade bad hemma. Rivningen var kontroversiell, aktionsgruppen Rädda Aspudsbadet försökte i det längsta rädda det och hade bland annat ockuperat det under två månader. Enligt Stockholms stadsmuseum var badet grönmärkt, vilket betydde att det ansågs ha ett högt kulturhistoriskt värde. En genomgång av den förteckning över historiska

brittiska badhus som finns i slutet av boken *Great Lengths. The Historic Indoor Pools of Britain* visar tydligt på att Aspudsbadets öde är långt ifrån unikt. Av de sex badhus som uppfördes i hamnstaden Bristol under mellankrigstiden var det till exempel endast två som fortfarande tog emot badande i slutet av 2008. Den flitigaste använda frasen i boken torde också vara den garderande frasen: "at the time of going to press". Allt är dock inte nattsvart för badhusnostalgiker, i Storbritannien finns fortfarande 117 offentliga badhus byggda före 1945 i drift.

Möjligheten för arbetarklassen att sköta sin hygien låg också bakom en brittisk lag 1846, "the Act to Encourage the Establishment of Public Baths and Wash-houses". Sagda lag utgör en viktig utgångspunkt för *Great Lengths*, som är skriven av Ian Gordon, läkare och f.d. simmar, och Simon Inglis, välkänd för sina böcker om fotbollsarenor och deras arkitektur. Värt att notera är att lagen inte enbart handlade om möjligheten att ta ett bad utan också om att kunna tvätta sina kläder. Boken är kronologiskt uppbyggd och varje kapitel innehåller två delar. Förutom ramberättelsen om badhusens historia har de begåvats med en mängd ingående presentationer av periodens badhus i form av utförliga fallstudier. Kapitlen behandlar i tur och ordning tiden före 1846 års lag, 1846–1870, 1870–1901, 1901–1918, 1918–1945, 1945–1970 samt tiden efter 1970; drottning Victoria och 1900-talets båda världskrig ses alltså som de huvudsakliga brottpunkterna i den brittiska historien även när det handlar om badhus.

Avslutningsvis finns också ett avsnitt som uppmärksammar hur en del badhus har kommit till användning sedan

proppen dragits ur bassängen. Användningsområdena sträcker sig från gudstjänsts- till förlustselokaler. Värt att uppmärksamma kan vara att den domstol där John Profumo (1967) och John Lennon (1968) stod inför rätta, Marylebone Police Court, var inrättad i Marylebone Baths f.d. dampool, som var det första badhuset i London som byggdes efter att badhuslagen av 1846 hade antagits.

Kan en bok om historiska badhus på de brittiska öarna vara av intresse för icke specialintresserade människor bosatta utanför dessa? Efter att ha läst *Great Lengths* är mitt svar på den frågan ett obetingat ja. Det finns en mängd skäl att läsa, och det är svårt att inte låta sig förföras av, *Great Lengths*. För det första ger den ökad kunskap om brittisk, framför allt engelsk (ovan anförda lag gällde till en början endast i England och Wales), socialhistoria. För det andra ger den inblickar i teknik- och arkitekturhistoria. För det tredje ger den fördjupade kunskaper i simsportens historia. Boken är dessutom överdådigt illustrerad, det finns inte en sida i boken som inte har åtminstone en illustration och dess inriktning och uppbyggnad innebär att den med fördel kan användas som uppslagsbok och referensverk.

I badhusen skilde man länge inte bara mellan män och kvinnor, kvinnornas pool var genomgående den minsta, utan det fanns också första och andra klassens bassänger, i vissa fall även tredje. Den stora skillnaden mellan första och andra klass gällde vattenkvalitén. Före 1900-talets början fanns inte tekniken att kontinuerligt rena vattnet utan när vattnet blivit smutsigt tömdes helt enkelt poolen varpå den skrubbades ren, som många av oss än i dag gör med våra badkar i hemmet. Detta skedde två gånger i veckan i första klass och en gång i veckan andra. Vattnet i förstaklasspoolerna byttes alltså oftare än i andra klassens och det var dessutom färre personer som använde dem.

De som hade pengar behövde alltså inte utsätta sig för att behöva bada i samma vatten som sina underlydande, medan de fattigaste kunde vänta till dagen före vattenbytet med att gå och bada, då det var billigare att bada på så kallade dåligt vatten-dagar. Att kontinuerligt rena vattnet och tillsätta något bakteriedödande bidrog givetvis till att göra badvattnet långt mer hälsosamt. Men det hade även en ekonomisk sida, det blev långt billigare att hålla vattnet varmt när man inte längre tvingades värma upp allt vatten i bassängen en eller flera gånger i veckan.

Sist och slutligen vill jag framföra ett rent personligt skäl till att läsa *Great Lengths*. Läsandet bidrar, i alla fall i fråga om denne recensent, till att förbättra den mentala och fysiska hälsan. Det kanske inte ses som relevant för seriöst sinnade akademiker men bör inte nonchaleras. Jag hade väldigt roligt när jag läste *Great Length*. Det enda uttryck som passar för att beskriva läsoplevelsen är ren lustläsningen. Förutom att väcka mitt intresse för brittiska badhus och simhallars socialhistoriska betydelse, teknikutvecklingens konsekvenser och simsportens symbiosa förhållande till simhallen, så har boken fått mig att vilja resa till England och simma i några av de badhus och simbassänger som presenteras. Tack vare det utförliga registret och de fallstudier som presenteras är det en smal sak att välja ut och lokalisera tilltalande och intressanta badhus. Och som varje seriös resenär har jag redan börjat förbereda mig genom att då och då gå och bada. Tack vare *Great Length* så kommer man förhoppningsvis i övertecknads fall kunna tala, om inte om "mens sana in corpore sano", så åtminstone om "en glad själ i en sund kropp".

Boken är utgiven av Played in Britain, som kartlägger det brittiska idrottsarvet och i vars bokutgivning vi även hittar böcker om bland annat utomhuspooler, bollar, Archibald Leitch och pub-spel. De som liksom övertecknad inte tidigare följt redaktör Erikssons uppmaning att besöka deras hemsida www.playedinbritain.co.uk rekommenderas varmt att göra det.

© Hans Bolling 2010.

 Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk

 Buy this book from Amazon.co.uk

 Buy this book from Amazon.com

” De fattigaste kunde vänta till dagen före vattenbytet med att gå och bada, då det var billigare att bada på så kallade dåligt vatten-dagar.